

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1401

מסכת מנחות ע"ז-פ"ג ♦ מכשירין א', ד' - ב', א'

בס"ד, י"א ניסן תשפ"ו

השבוע בגליון

- ♦ אשה שנדרה לעלות על קברי צדיקים
- ♦ אברהם אבינו - הכהן הגדול הראשון
- ♦ "הר המוריה" על שום מה
- ♦ כהן גדול בלי שמונה בגדים?
- ♦ מצוות ביכורים, חנוכה ו"קדשים"

- ♦ מתנות לאביונים מכספי מעשר
- ♦ מתנות עניים, כדי לשמחם בלבד?

- ♦ שאלה אחת בעלת שתי קצוות
- ♦ דינים של הכהנים שיקומו בתחיית המתים
- ♦ מהות תפקידו של הכהן הגדול
- ♦ "כל העומד לזרוק כזרוק דמי" - הכלל, פשרו והנלמד ממנו
- ♦ שערות העומדות להגזז, חוצצות?

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

רכב חלל

- שמעת על רכב החלל שסוגר למאדים לפני כמה שנים?
- כן.
- נו.
- נו נו.
- לא הזדעזעת?
- ממה?
- טובי המוחות של נאס"א, סוכנות החלל של ארצות הברית של אמריקה, עמלו במשך חודשים רבים, לתכנן את סדר יומו של רכב החלל בשהותו על המאדים. הם הסבירו בפשטות: רכב החלל ישרוד על המאדים תשעים ימים בלבד, אחר כך הוא יושבת ואי אפשר יהיה לנצלו.
- מדובר על מכונה שבני אדם ייצרו אותה. אסור לבזבז את זמנה, אף לא רגע אחד קטן. לנצל כל רגע. אתה לא חושב שיהודי אמור לשאוף לנצל את זמנו, לכל הפחות כמו רכב החלל של המאדים?
- צודק.

דף עה/א כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות

שאלה אחת בעלת שתי קצוות

כהן אשר זכה להתחיל לעבוד בבית המקדש, מקריב לראשונה "מנחת חינוך" המחנכתו לתפקידו הקדוש, שהיא מנחה ייחודית השונה משאר המנחות בכך שעל הכהן להקריבה בידי. לדעת הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ה הל' ט"ז), הקרבת מנחת חינוך זו אינה מעכבת את שאר עבודותיו של הכהן, והן אינן נפסלות אם לא הקריבה. אולם, בתורת כהנים (פרשת צו פ"ג) כתוב, כי עבודותיו של כהן חדש שלא הקריב מנחת חינוך, פסולות (ראה "משנה למלך" שם ובספר המפתח (שם).

דינים של הכהנים שיקומו בתחיית המתים: טרם נעסוק בנידונו העיקרי, נציין את דברי המלבי"ם (יחזקאל מד/כז) האומר, כי הכהנים שיקומו בתחיית המתים ייחשבו ככהנים חדשים, מאחר שחלה עליהם מחדש חובת עבודתם במקדש. נמצא, שכל כהני העבר, ישוּבו ויקריבו מנחת חינוך. אכן, כותב המלבי"ם, כהנים שעבדו בבית המקדש הראשון קודם חורבנו וזכו לחזות בבניין הבית השני, שבו והקריבו מנחת חינוך, ש"אחר שחרב הבית בינתיים הרי זה כמו שמתחילים בעבודה מחדש" (ועיין "תורה שלימה" ח"ב, מילואים ט).

ומכאן לשאלה שמהיכן שלא תתפסנה, התשובה תחמוק מידך. גמרתנו מלמדתנו על מקרה נדיר של כהן אשר לא עבד מעולם בבית המקדש, והתמנה ישירות למשרת הכהן הגדול. על כהן זה להביא שתי מנחות חינוך. האחת, מנחת חינוך ככהן הדייט, וזולתה, מנחת חינוך לכהונה גדולה שמקריב הכהן הגדול בהתמנותו לתפקידו.

זאת למודעי, כי ברגע התמנות הכהן הגדול הוא לובש שמונה בגדים, עוד לפני שהתחנך לתפקידו על ידי מנחת חביתין (תוס' יומא יב/ב ד"ה "כהן גדול משום איבה"). כלומר, ברגע שהוכרז כי הוא הכהן הגדול, הרי הוא כהן גדול ועליו ללבוש שמונה בגדים.

לעילוי נשמת

מרת עו"ד **טובה גיטא אדורם** ע"ה בת הרב דב בער והרבנית חיה שרה אליעזרוב ע"ה

נלב"ע י"ג ניסן תש"פ תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **יענטה יהודית לינצר** ע"ה

ב"ר חיים אשר אנשיל זאב ז"ל
נלב"ע י"ג בניסן תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ר **שמואל לינצר** ומשפ' שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר זוסוין** הי"ד

ב"ר יעקב יוסף ז"ל
נלב"ע ט"ו בניסן תש"ג

תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חנה שנור** ע"ה

בת הר"ר חיים יעקב ז"ל
נלב"ע י"א בניסן תשכ"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ר **אבי שנור** הי"ו ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת האשה האצילית והיקרה, בת קדושים ועצומים

מרת **אסתר אלטא פייגא ציפורה נס** ע"ה בת האדמו"ר רבי שלום ספרין צוק"ל מקארנא,

נכדת האדמו"ר רבי ישראל פרלוב (הינוקא) מקרלין סטולין, נלב"ע י"ב ניסן תשע"ט תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידו **שלמה נס** שיחיו - גבעת שמואל

- אבל בלי סיפור לא תכתוב על זה ב"מאורות הדף היומי", נכון? אז הנה מעשיה באותו הקשר, ששמעתי לא מזמן בדרשה.

★ ★ ★

לכל אחד יש את החלום שלו. רבים לא יודו בכך, אבל רבים עוד יותר מהפכים מידי פעם במחשבתם, מה היו עושים אילו היה נופל לידיהם סכום כסף עצום, גדול, בן שבע ספרות לכל הפחות. כל כך הרבה דברים אפשר לעשות עם כל כך הרבה כסף, אפשר... לא נכלה את הטור בתיאור מגוון האפשרויות העומדות לרשותו של אדם שזכה בסכום עצום. אין ספק שכל אחד יכול לחשוב על כך בעצמו, בצורה הטובה ביותר. ומה תאמרו על אדם שחלומו קרם עור וגידים והפך למציאות מרנינה. היה לו חלום מדהים.

הוא נשא אותו בליבו מגיל צעיר מאד, ומני אז לא עזבה אותו השאיפה לממש את תאוותו. לא עלה על דעתו שביום בהיר אחד הוא עשוי לחדול לחלום ולהתחיל לעשות. הוא היה אדם ריאלי, מעשי, מחושב, מדוד, שקול ומיושב, ואפשר למנות על אצבעות יד אחת את מספר כרטיסי ההגרלה שרכש בימי חייו. הוא לא הרבה לרכוש אותם, גם לא באותן הזדמנויות גדולות, כשאנשים נוהרים בהמוניהם אל דוכני ההגרלות ונפרדים מכספם בשמחה. הוא מעולם לא הבין את ההגיון שבדבר. הגרלה של ארבעה מליון מתנהלת בעצלתיים, ואילו הגרלה של חמישים מליון מנערת את הציבור, והודפת אותו אחוז תזזית אל דוכני ההגרלות. תמה היה ושב ותמה לעצמו: ארבעה מליון לא מדברים אליהם? רק חמישים? בשעה שהיה מקיץ מהרהורי על חלומו הישן והטוב, היה מסכם זאת בליבו: חלום - למה לא. לבזבז כסף על כרטיס הגרלה זה כבר סיפור אחר ביום מן הימים הוא נזקק לפרוט שטר כסף גדול, והוא פנה לבעל דוכן הגרלות בבקשה שיפרוט לו את השטר. הלה היה בטוח כי הוא מבקש לרכוש כרטיס הגרלה, ובעודו פולט ברכת הצלחה שהיתה שגורה על לשונו ללקוחותיו, הגיש לפניו מגש פלסטיק קטן ועליו סדורים כרטיס פיס למיליון, עט פלסטיק סדוקה ועודף מן השטר.

הוא קנה את הכרטיס. לא נעים. מתוך סקרנות הוא ניגש לאותו דוכן לאחר שבוע ימים כדי להוכיח לעצמו כי הוא נוהג בתבונה בכך שאינו רוכש בקביעות כרטיסי הגרלה. חבל על הכסף. באדישות מה הוא הגיש למוכר את כרטיס ההגרלה לבדיקה והמתין. הוא הספיק להציץ בשעונו פעמיים, עד ששם לב שהמוכר אינו מסוגל לזוז. הוא ישב על כסאו בתוך הביתן הקטן, וכמעט בלע את הכרטיס בעיניו. מיועדו רכן אל הדוכן, הכניס לתוכו את פלג גופו העליון, ושאל בחשש, מה קרה, אדוני.

אתה, אתה, אתה...
ברזיות ראוי לשוב, הוא חילץ את המוכר מן הכוך כסף אל האוויר הצח, הגיש לו בקבוק סודה קר והשיב את רוחו.

החלום התגשם.
- אני רוצה את כל הכסף במזומן.
- אדוני, עלי ליידיע אותך, כי אתה עלול להיות טרף קל לדמויות שביקשו להתחלף איתך.
- אני מודה לך על המידע, כמו שאמרת, אני זקוק לכסף, לכל הכסף, עכשיו!
מנהל הבנק מתח את גבותיו, כתפיו זורעותיו כלפי מעלה בתנועת אין אונים, והורה לפקידיו למלא את מזודת הענק שמיועדנו הציב על שולחנו המהודר.

שלושה בריונים חמושים עמדו הכן לפקודתו, עד לסיום המשמיה. הוא הבטיח להם, כי אם יעלה בידו להגשים את חלומו, כל אחד מהם יזכה בנתח הגון. הוא יצא את פתח הבנק, נושא בעצמו את המזודת הכבדה, ופנה לעבר הרחוב הראשי, מלווה בקבוצת הגברתנים שהצטופפו סביבו והביטו לכל עבר ובעצם לשום מקום, מאחורי משקפי השמש הכהים שהקיפו להרכיב, למרות שהשמש גוועה מול עיניהם מאחורי שדרת עצי ארז מתולעים. היה זה יום קיץ חם. רוח שרבית עלתה מן הים והטיחה את המליחות הדביקה בפניהם של בני

איזו מנחה יקריב הכהן בראשונה: מעתה, לדעת ה"תורת כהנים" יש להבין, כיצד ינהג הכהן הגדול שבו אנו עוסקים, איזו מנחה יקריב לראשונה. אם יבקש להקריב את מנחת הכהן הגדול - אינו רשאי, שכן, עדיין לא הקריב את מנחת החינוך ככהן הדיוט, וכל עבודותיו פסולות. ואם יבחר להקריב לראשונה את מנחת הכהן הדיוט, הרי מנחה זו תחשב כמי שמוקרבת על ידי כהן גדול, שכן, שמונת הבגדים כבר עליו, ונמצא שהחל לשמש בתפקידו ככהן גדול, עוד לפני שהקריב את מנחת החביתין המחנכת את הכהן הגדול...

יקריב את שתיהן בו זמנית: בספר "מקדש דוד" (סימן ל' ס"ק א') מציע מוצא מעניין מן הסבך - יקריב הלה את שתי המנחות כאחת ונמצא מתחנך לכהונת הדיוט ולכהונה גדולה בו זמנית, והכל שריר וקיים... עתה, מעניין להווכח, כי הרמב"ם (שם, הל' י"ז) כתב: "מביא עשירית האיפה... כשאר חינוך כל כהן הדיוט ואחר כך מקריב עשירית האיפה שנייה שהיא חינוך כהן גדול". שהרי לדעתו, אי הקרבת מנחת החינוך אינה פוסלת את שאר עבודותיו ואין צורך בפתרון יצירתי עבור כהן זה. ואילו הגרי"ז מבריסק זצ"ל העיר, כי יש מקום לעיין אם דברי ה"תורת כהנים" כוללים את מנחת החינוך של הכהן הגדול. יתכן, כי חינוך הכהן הגדול מצווה היא, אך שלא כמנחת הכהן הדיוט, אי ביצועה אינו פוסל את העבודות שנעשו על ידי הכהן.

מהות תפקידו של הכהן הגדול: מן הראוי לציין, כי מגמתנו אנו למדים באופן ברור על מהותו של הכהן הגדול. לאחר שנוכחנו כי עליו להביא שתי מנחות, ואין די בכך שייחנך היישר לכהונת כהן גדול בלא להחנך לכהן הדיוט, למדנו, כי כהונת הכהן הגדול אינה שונה במהותה מכהונת הדיוט, אלא היא כהונת כהן הדיוט בתוספת מעלת כהן גדול. לפיכך, מאחר שהכהן הגדול משמש בכהונת אחיו בקדושה יתירה, עליו להתמנות לכהן הדיוט, להמנות על קהל הכהנים המשמשים במקדש, ואז להתקדש ולהתעלות (עיין בס' "באר מרים" עה"ת פר' צו, בשם הגרי"מ פיינשטיין זצ"ל).

דף עט/ב כל העומד לזרוק כזרוק דמי

"כל העומד לזרוק כזרוק דמי" - הכלל, פשוט והנלמד ממנו

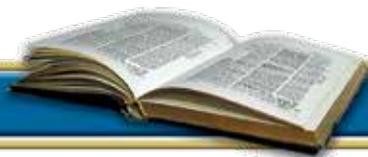
לומדי הדף היומי מכירים בוודאי ממהלך לימודם במסכתות השונות את הכללים המפורסמים "כל העומד לזרוק - כזרוק דמי" (פסחים יג/ב), "כל העומד לגזוז - כגזוז דמי" (כתובות נא/א), "כל העומד לפדות כפדוי דמי" (בבא קמא עז/ב), ובקרום נלמד בעזרת ה' גם על "כל העומד לחתוך - כחתוך דמי" (חולין עב/א).

גמרתנו מביאה מחלוקת, מאימתי מתקדשים הנסכים הנלווים לקרבן. יש אומרים כי משעת שחיטת הקרבן, ויש אומרים כי רק משעת זריקת דמו. משכך, אומרת הגמרא, אם "כל העומד להזרק כזרוק דמי", הנסכים מתקדשים כבר משעה שהדם המיועד לזריקה ניתן בכלי השרת, ולא רק משעה שהדם נזרק בפועל, מאחר שהדם שבכלי עומד להזרק על גבי המזבח, יש להחשיבו כמי שכבר נזרק עליו וממילא נסכי הקרבן מתקדשים [לדעת רש"י - ועיין בפי' התוס' באופן אחר - ובעלי התוספות].

שערות העומדות להגזו, חוצצות? רבינו הגאון רבי משה סופר זצ"ל (ש"ת "חתם סופר" יו"ד סימן קצ"ה) נשאל, מה דינו של שער שבדעת בעליו לגוזזו, אך הוא מנוע מגזיזתו כעת [כגון, מי שמת לו מת]. האם על פי הכלל "כל העומד לקוץ כקצוץ דמי", יש להתייחס אליו כמי שנקצץ כבר, וממילא, בעת הטבילה במקווה הוא מהווה חציצה בין המים לבין הבשר. ה"חתם סופר" השיב, כי השיעור אינו חוצץ והטבילה כשרה, זאת, על פי יסוד שהניחו בעלי התוספות בפירוש גמרתנו, כפי שיבואר להלן.

בעלי התוספות (בבא קמא עז/א ד"ה "כל העומד") מתקשים, הלמאי הגמרא אומרת את הכלל "כל העומד להזרק כזרוק דמי" רק משעה שדם הקרבן ניתן בכלי שרת, הרי אם "כל העומד להזרק כזרוק", יש להחיל כלל זה על הדם כבר משעת שחיטת הקרבן, עוד בטרם נאגר דמו לתוך הכלי. מבארים בעלי התוספות, כי מאחר שקבלת הדם בכלי היא פעולה ממצוות הקרבת הקרבן שלא ניתן לוותר עליה, הרי שביצוע פעולה זו נחשבת כהפסקה בין שחיטת הקרבן לבין זריקת הדם, וממילא, לא ניתן להגדיר את הדם כזרוק כבר מעכשיו, כל עוד חובה לעשות בו פעולה מסויימת. רק משעה שהדם ניתן בכלי ואין כל עכבות המונעות את זריקתו, חל עליו הכלל "כל העומד להזרק כזרוק דמי" מעתה, אומר ה"חתם סופר", לאחר שנוכחנו כי הפסק כל שהוא בין המצב הנוכחי שבו נמצא החפץ, לבין המצב שאליו הוא עתיד להגיע, מונע את חלות הכלל "כל העומד להזרק כזרוק", כמו כן, מאחר שבכוונת הטובל להותיר את שערותיו זמן מה ולא לגוזזן מיד כי אם לאחר זמן, לא חל על שערותיו הכלל "כל העומד להקצץ כקצוץ דמי".

ההבדל בין "העומד להזרק" ל"עומד להקצץ": הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (ש"ת "אגרות משה" יו"ד ח"ב סימן פ"ח) דן ארוכה בפסק הלכה זה של ה"חתם סופר", והוא מוכיח מן הרמב"ם כי שני הכללים, "כל העומד להזרק" ו"כל העומד להקצץ" שונים במהותם, ולפיכך, אין ללמוד מדיני האחד לזולתו. שהנה, על ידי הכלל "כל העומד להזרק", אנו מבקשים להתייחס אל דבר שלא נעשה כאילו כבר נעשה, כאילו הדם נזרק על המזבח, למרות שעוד לא אירע כן. לעומת זאת ב"כלל העומד להקצץ" אנו מבקשים להתייחס לחלק מסויים כטפל, כמיותר, כמי שאינו, מאחר שבעליו אינו חפץ בו. כלומר, איננו יוצרים מאומה, כי אם מתעלמים מדבר קיים.

מעתי, יתכן, שדווקא לגבי הכלל "כל העומד להזרק", שעל ידו אנו מבקשים לחדש הגדרות שעוד לא באו לידי ביטוי בעולם המעשה, חובה להקפיד שהשלב אשר עדיין לא נעשה בחפץ ואותו אנו מבקשים לייחס לו, היא ראוי להעשות כבר עתה בחפץ ללא כל עיכובים. אולם, כאשר מבקשים להתעלם ממצב קיים, די בכך שהדבר יתרחש בעתיד [ועיין שם שלהלכה לא חלק על פסיקת החתם סופר מטעם אחר].

דף פב/א כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין

מתנות לאביונים מכספי מעשר

הוראה משמעותית ביותר בהלכות צדקה - מקורה במשנתנו. המהרי"ל נזקק להלכה זו בעת שנשאל (שו"ת סימן נ"ו) לגבי מתנות לאביונים בפורים: "אם אדם יוצא מצות מתנות לאביונים במה שנותן להם מעות של מעשר". מקור השאלה בספק האם תקנת חכמים ליתן מתנות עניים בפורים הרי היא תקנה בגדרי מצוות צדקה, שהיא חובה לתת ממון, או שמא עיקרה של תקנה זו לשמח את לב העניים על ידי ממון.

מתנות עניים, כדי לשמחם בלבד? אם חובת נתינה היא, לא ניתן לפתור חוב ממון אחד על ידי חוב ממון אחר, אלא יש לפרוע את שניהם, כל אחד לחוד. אך אם לב התקנה הוא לשמח את העניים, הרי שמחם, מה לנו באיזה אופן עשה כן, אם על ידי מעות מעשר או על ידי מעות חולין, עיקר שמחם. המהרי"ל מכריע כצד הראשון, שחובת נתינה היא, וממילא יש לקיים את מצוות מתנות עניים מכספי חולין בלבד, שכן, למדנו במשנתנו לגבי הנודב קרבנות, כי "כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין" אכן, ה"מגן אברהם" (או"ח סימן תרצ"ד ס"ק א) מציין, כי לאור דברי המהרי"ל, הרי שאת שתי המתנות שחובה ליתן לעניים מעיקר הדין, יש לתת מכספי חולין, אך אם בא להוסיף, "מוסיף מכספי מעשר" שהרי מעות אלו כבר אינם בגדר חובה, וכן הביא ה"משנה ברורה" (שם, ס"ק ג: ועיין בשו"ת "פני יהושע" ח"א סימן ב).

יסוד זה, שלא ניתן לפתור שני חיובים על ידי מעשה אחד, מוזכר על ידי הפוסקים בהקשרים רבים, אך נתמקד במקרה סבוך במקצת שעליו כתב המהרי"ל (סימן ק"ח).

הנודר לצום ביום של תענית ציבור: ברור לכל, כי אדם המקבל על עצמו להתענות ביום מסוים, ולאחר מכן התברר לו כי ביום זה חלה תענית ציבור, לא יצא ידי חובת נדרו, שהרי ממילא היה חייב לצום, ובנדרו התכוון לקבל על עצמו צום ביום שבו הוא רשאי לאכול.

הנודר לצום ארבעים יום הכוללים תענית ציבור: והנה, מעשה באדם שנדר על עצמו להתענות מבוקר עד ליל במשך ארבעים ימים רצופים, ולאחר מכן התברר לו, כי בתוך ארבעים יום אלו, חל אחד מן הצומות שחובה להתענות בהם. לכאורה, אדם זה צריך לשוב ולהתענות מתחילה את ארבעים ימי הצומות שנדר על עצמו, שהרי "כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין", ולא ניתן לפתור שני חיובים במעשה אחד שאינו יכול להכיל בתוכו אלא חיוב אחד בלבד.

תענית ארבעים יום - צער ללא הפסקה: אולם, המהרי"ל הכריע, כי אין הדבר כן. זאת, מאחר שהמקבל על עצמו להתענות ארבעים יום רצופים, מתכוון לזכך את עצמו על ידי הצער שנגרם לו בשל הצום הממושך, ארבעים יום רצופים. מעתי, יהודי זה עמד בדבריו ולא זז מהם כמלא נימה, שהרי הגיע למצב של צער הבא על ידי תענית של ארבעים יום... וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" או"ח סימן תקס"ח סעיף י"א ועיין שם ב"מגן אברהם" וב"משנה ברורה").

אשה שנדרה לעלות על קברי צדיקים: על מקרה שונה נשאל המהרי"ל (שם), לגבי אשה שנדרה, כי תלך לבית הקברות ברעגנשפורק כדי להשתטח על קברות הצדיקים. לאחר זמן מה אירע, שהיתה צריכה לנסוע לאותו מקום מפאת צרכיה האישיים, ובהגיעה לשם עלתה על קברות הצדיקים. אך לאחר מכן נקפה לבה, שמא מאחר שאת כל הדרך הארוכה מעירה לקברות הצדיקים לא עשתה כדי להתפלל על הקברות, כי אם לצרכיה, אולי לא עלה לה נדרה, שכן, את החיוב שלה עליה לקיים מתוך כוונה לעשותו ולא באורח אגב.

הטרחא והמאמץ אינם כלולים בנדר: המהרי"ל השיב לה, כי מאחר שנדרה לא כלל את הטרחה ואת המאמץ ואת הנסיעות הכרוכים בהגעתה לקברות הצדיקים, כי אם את עצם התפילה על קברם, הרי יצאה ידי חובתה, וכן נפסק להלכה (שם סעיף י').

דף פב/ב ויעלהו לעולה תחת בנו

אברהם אבינו - הכהן הגדול הראשון

בגמרתנו מבואר, שמקרבן עולה אנו למדים שיש לשחוט את הקרבן על ידי כלי, סכין, שהרי את אילו של יצחק, אשר נזבח תחתיו והיה קרבן עולה, כנאמר (בראשית כב/ג) "ויעלהו לעולה תחת בנו", אברהם אבינו שחט על ידי מאכלת - "ויקח את המאכלת". פרשת עקידת יצחק ידועה לכל, אך מפליא לגלות, כי המפרשים התייחסו לעקידת יצחק כאל שחיטת קרבן לכל דבר ועניין, כפי שיבואר להלן.

"הר המוריה" על שום מה: את ההתייחסות הראשונה לעקידת יצחק כאל קרבן רגיל, אנו מוצאים במדרש (פסיקתא רבתי פרשה מ' ד"ה "דבר אחר בחדש") שכתב, כי אברהם אבינו אמר: "רבון העולמים וכי כשר אני להקריבו? כהן אני?", הלא שם, בנו של נתן, אשר היה כהן גדול, הוא הראוי להקריבו. "אמר לו הקדוש ברוך הוא, כשתגיע למקום אני מקדשך ועושה כהן אותך". בתוך כך מבאר המדרש, כי הכרתו של אברהם לכהן היא אחת הסיבות לכינויו של הר הבית כ"הר המוריה", על שם שבאותו מקום אברהם אבינו המיר את מקומו של שם בכהונה.

הקבוצה הנחשים. הבריונים הזיעו היטב בשעה שנאלצו להתאים את קצב הליכתם לזה של הבחור המאושר שפסע במרץ רב. הם משכו תשומת לב הילוכם הקצוב והאחיד, המזוודה הענקית, העיניים החשדניות והלסתות הקשוחות. העירו מרובצם אי אלו ברנשים שהחליטו לנסות את מזלם.

המאבק היה קשה. הוא ידע זאת מראש. הוא היה מוכן לכך. הכל היה שווה למען המטרה. הדרך הקצרה ארכה שעות רבות. על כל צעד צצו חומדי ממון שניסו את כוחם, ועל כל שעל הופיעו תאבי בצע שלא עמדו בפיתוי. חליפתו המהודרת הפכה זה מכבר לסמרטוט בלה, וחלק הארי של שיניו הפך בלתי כשיר ללעיסת אומצה. הם עברו את רוב הדרך. הוא כבר צלע. סדק בקרסול השמאלית ונקע ברגל הימנית, אבחן הרופא לאחר מכן. בכוחות על אנושיים הוא המשיך. דרבן את שומריו להשיב לקמיהם עליהם ולסלקם מעל דרכם. הוא חייב להגיע אל המטרה. איתם או בלעדיהם. הוא חייב.

כמעט הגיעו אל היעד. הם הותירו אחריהם במסלול הליכתם נעליים, עניבות, קרעי שרוולים וקצוות שער שנתלשו מראשם. חבולים מכף רגל ועד ראש, זבי דם פצועים ושרוטים עשו בני החבורה את דרכם לעבר החומה העתיקה שעל שפת הים. הגלים האדירים התנפצו על החומה והרעיפו על פצעייהם אשד רסיסים מלוחים, בעוד בעל המזוודה התמקם בגומחה שבין האבנים העתיקות ופתח את המזוודה. מסביב עמדו סקרנים רבים, ועצבנותם של השומרים הלכה וגברה. שטרות חדשים ומבריקים היו סדורים למופת בחבילות ענק בתוך המזוודה הענקית. והם הצטופפו סביבה בניסיון למנוע מן החמדנים לנצל את הפתיון שהונח לנגד עיניהם.

אתם מפריעים לי, פנה בעל המזוודה למלווי-שומריו, אני זקוק לרוח.

סליחה, אדוני? קפצו שלושתם כאחד.

אני מבקש שתזוזו לפחות חצי מטר אחורנית.

בלי רוח עורפית, אין סיכוי שאצליח.

לנגד עיניהם הנדהמות, מידועינו שלף בהנאה ארבעה שטרות חדשים ומגוהצים, קיפל אותם בקפדנות, ביצע חריץ קטן בפיתו של כל אחד מהם, ושילב אותם זה בזה, עד אשר הוציא מתחת ידי... עפיפון.

הם לא היו מסוגלים לכבוש את תדהמתם, בשעה שהוא העמיד את יצירת המופת שלו מול פיו, ריכז בה את מלא חושיו, נשף עליה אוויר חם מעומק ריאותיו, והניף אותה באוויר לעבר הים. השטרות שחברו יחדיו דאו מספר שניות לשביעות רצונו המלאה, התערבלו עם הרוח ושעטו לעבר גלי הים.

בשעת אחר צהרים מאוחרת הוא בא על סיפוקו. עשרות אלפי שטרות בצורות שונות ומשונות, התעופפו בעליזות באוויר המלווה התמוגוג בין גלי הים הסובלני. הזוכה פנה אל ביתו כלעומת שבא, כשהוא מניח אחריו שלל נכבד לבריונים המבובלים לאחר שנים ארוכות וממושכות, שלושת השומרים החסונים הפכו לישישים קמוטים וכפופי גב, ועדיין היו משתוממים ומשתאים מידי הזכרם באותו מטורף שסיכן את חייו כדי להעיף עפיפונים שיוצרו משטרות כסף.

משוגע, הא?

אהה.

למה אני מספר לך את זה?

ובכן, המרצה הנכבד עדיין לא סיים את דבריו.

יש דבר עוד יותר חשוב מכסף, הוא אמר - החיים. כולם מכירים בכך. הביטו סביבכם, העולם מרושת במאות אלפי ארגונים שנועדו לסייע להצלחת חיים. עשרות אלפי בתי חולים מנוהלים כדי להעניק חיים לאנשים שעלולים לאבד אותם. מיליוני שוטרים בכל העולם נלחמים בתאונות הדרכים, כדי לחסוך חיים. ומה עושים עם החיים הללו??? עפיפון...

אני כבר מסיים, אני מבטיח לך. רק משפט אחרון

אתה לא חושב שיהודי שמכלה את זמנו לריק, כמוהו כמדען נאס"א שישתמש עם רכב החלל כדי לעשות "עובדים" על המאדים?...

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

פנינים

דף עז/א אין מוסיפין... יותר משנות

גם הדייגים אסורים באכילת דגים...

בימי רבי יחזקאל פייביל, המגיד דולנא, עשו דייגי העיר קנוניה ביניהם והפקיעו את שער הדגים. שלח רבי פייביל לקרוא לדייגים והתרה בהם, כי יכריז איסור על קניית הדגים, אך הללו עמדו במריים. מיד ציוה להכריז בכל בתי הכנסת: כל אדם מישראל אסור באכילת דגים בין בשבת ובין בחול עד להודעה חדשה [ראה משנ"ב סי' רמ"ב סעי' ב].

לאחר שבועיים, ראו הדייגים כי כלתה אליהם הרעה, ובאו אל ר' פייביל והתחננו אליו שיבטל את האיסור. אך הוא לא נענה להם, על מנת שלא ישנה המקרה **טרם** צאתם אמר להם ר' פייביל:

- כל עוד האיסור בתוקפו, אף עליכם הוא חל, ואתם ובניכם אסורים באכילת דגים... ("הזהרו בממון חבריכם", עמ' רפ"ו).

דף עז/א והמשתכר לא ישתכר יותר משנות

המחיר האמיתי

מעשה באדם שוכנס לחנותו של רבי אליעזר קיזר, תלמיד ה"תפארת אהרן" ממטרסדורף, ושאל למחיר נעליים. נקב המוכר בסכום, והלה נדדו לשלם. ראה המוכר שאינו עומד על המקח, והחזיר לו סכום מסויים.

לתמיהתו הסביר:

הייתי סבור כי תעמוד על המחיר, כמנהגו של עולם, וזא אוריד לך מהמחיר הרשמי, ובלבי גמרתי למכור לך במחיר שלאחר ההנחה. ברם אתה לא נהגת כן, ולפיכך עלי להחזיר לך את ההפרש בכדי להיות "דובר אמת בלבבו..." ("הזהרו בממון חבריכם", עמ' שע"ב).

דף עז/ב והשאר נאכל לבעלים

יעקב הקריב קרבן תודה

הצורך באכילת לחמי תודה תוך יום ולילה, גורם לכך שבעל הקרבן יזמן סועדים רבים לשולחנו, "וברבות הלחם יתפרסם הנס לאוכלים רבים" - (ספרנו ויקרא ו/ב).

בפרשת יוצא נאמר, כי לאחר שיעקב ניצל מלבן, הוא זבח "זבח בהר, ויקרא לאחיו לאכול לחם" (בראשית לא/נב).

ניתן לומר, כי קרבן זה, קרבן תודה היה. קריאתו לאחיו לאכול לחם, היתה לאכילת לחמי התודה לפרסם הנס ("באר מים", קב-שסד).

דף עח/ב לא קדש הלחם

קידוש הלחם

אם אדם חש שהוא צריך להביא קרבן תודה על הניסים שארעו עמו, אך אינו חש תחושה דומה על הלחם שהוא מקבל יום יום מאיתו יתברך - לא קדש פרנסתו באמונה תמימה... ("מאורה של תורה", ויקרא ז/ב).

אברהם היה "אונן" ומנוע מזריקת דמו של יצחק: היו גם שהתייחסו לדין "אונן". למדנו במשנה (זבחים צח/ב), כי מי שמת לו מת והוא "אונן", אינו רשאי להקריב קרבן. היו שהקשו, כי מאחר שעל ידי שחיטת יצחק, אברהם אביו היה הופך ל"אונן", הרי שעקידת יצחק לא היתה יכולה להתבצע על פי כל דיני הקרבת קרבן, וכי כיצד היה אברהם אבינו רשאי לקבל את דמו של יצחק ולזרוק אותו על המזבח. אולם, בעל ה"אור שמח" זצ"ל (הודפס בירחון "קול תורה" שנה א' סימן ו"א) השיב, כי אין כל בסיס לקושיה זו, שהרי אברהם אבינו התמנה לכהן גדול [כמבואר בפרקי דר"א פרק ל"א "וכהן גדול הגיש מנחתו"], וככזה, אינו פסול לעבוד בעודו "אונן", שכן, איסור זה נאמר לכהן הדיוט בלבד.

כהן גדול בלי שמונה בגדים? גם לעניין בגדי הכהונה שלא לבש אברהם אבינו היו שהתייחסו, תוך שהזכירו, כי לכאורה, אם אברהם אבינו היה כהן, עבודתו היתה צריכה להיות פסולה, שכן, למדנו (זבחים ז/ב) שכהן ללא בגדים, הרי הוא חסר את מעלת הכהונה. בספר "פרדס יוסף" (בראשית ח"א סימן קי"ד) מביא בהקשר לכך תירוץ מעניין, על פי דברי בעלי התוספות (קידושין לו/ב ד"ה "חוי"), שכתבו, כי רק מי שהצטווה ללבוש בגדי כהונה, פסול לעבודה בהעדרם, לא כן, מי שלא הצטווה ללבושם. לפיכך, אברהם אבינו, שלא הצטווה ללבוש בגדי כהונה, לא נפסל לעבודה עקב אי לבישתם.

קרבתו שבמקום המקדש, דינם כקרבתו המזבח: לא לחינם התייחסו לעקידת יצחק כאל הקרבת קרבן על כל פרטיו ודקדוקיו, שכן, למרות שרבים מדיני הקרבתו נאמרו לגבי קרבתו העולים על מזבח ה' בבית המקדש בלבד, ולא על קרבתו הקרבים ב"במה", מכל מקום, קרבתו שהוקרבו במקום המקדש, דין זהה להם כלקרבתו המזבח, ועקידת יצחק היתה במקום המקדש [ראה בספר "משאת יד" להגר"ד אילן שליט"א, פר' בראשית, שהוכיח כן מסוגייתנו, וע"ע בספר זכרון "אבן ציון" עמ' תס"ז בשם הגר"מ זמבא זצ"ל].

דף פד/א אין מביאין ביכורים

מצוות ביכורים, חנוכה ו"קדשים"

מצוות ביכורים, בה נצטוונו להביא לבית המקדש את ראשית פרי אדמתנו משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, מצוותה מן העצרת ועד ימי החנוכה. מאחר שאין בידינו תלמוד בבלי על מסכת ביכורים, נשתדל להתייחס למצווה חשובה זו, במקומות שבהם היא מוזכרת בתלמוד. במאמר זה נעסוק בזהות הביכורים כ"קדשים".

כאמור, זמן הבאת הביכורים הוא מתקופת חג השבועות ועד חנוכה.

הרמב"ם (הל' ביכורים פ"ב ה' ו) פוסק, כי פירות שהביאנו לאחר חנוכה, נחשבים כביכורים של השנה הבאה, ויש להניחם עד לאחר עצרת. מדבריו עולה, כי גם פירות שהופרשו קודם חג השבועות מובאים כביכורים. אולם, הראב"ד (שם) חולק עליו וסובר, שפירות שלא הופרשו בין עצרת לחנוכה, אינם קדושים כלל, זאת לאור דברי הירושלמי, אשר כתב: "הפרישם לאחר חנוכה לא קדשו". כלומר, לא חלה עליהם קדושה כלל הגאון רבי אריה פומרנצ'יק זצ"ל מבאר בספרו "תורת זרעים" (מסכת ביכורים פרק א' משנה ו) מחלוקת זו באופן הבא.

כידוע, "יש דיחוי בקדשים", היינו: קרבן שנדחה ממצוותו שוב אינו ראוי לעלות על המזבח, וכגון, שלאחר שנשחט הקרבן המזבח נפגם ואינו ראוי להקרבה, שוב אין הקרבן קרב על גבי המזבח (זבחים טז/א). ואילו לגבי קרבן "דחוי מעיקרו", היינו: קרבן שלא היה ראוי להקרבה אף לא רגע אחד, נחלקו הדעות, ויש הסוברים, כי כאשר סר מומו הוא ראוי לעלות על המזבח, מאחר שמעולם לא היה "דחוי", שהרי דחוי הוא מי שעמד קרוב ונדחה לאחור, ואילו זה מעולם לא עלה לדרגה הראויה להקרבתו כקרבן מאחר שדינם של הביכורים כדינם של קדשים לגבי הדברים המונעים את הקרבת הקדשים והפוסלים אותם, [כגון, אתנן ומשקה ישראל], הרי שביכורים נוהג דין "דחוי". מעתה, יתכן שהירושלמי סבר כדעה ש"דחוי מעיקרו" נחשב דחוי שאינו ראוי לעולם לשמש כקדשים, ולפיכך, המפריש ביכורים לאחר חנוכה, הרי הם דחויים מהבאה לבית המקדש בעת זו, ויש להמתין עד העצרת. מסיבה זו, הירושלמי סובר, כי פירות אלו אינם יכולים להחשב כביכורים לעולם. אולם, הרמב"ם (הל' מעשה הקרבתו פרק ט"ו הל' ד) סובר, כי דחוי מעיקרו אינו דחוי לעולם, וממילא קדשו הביכורים שהופרשו לאחר חנוכה ויש להביאם לאחר עצרת [ועיין שם ביאור נוסף, וע"ע "טורי אבן" מגילה כ/ב ד"ה וכו', וב"חזון איש" זרעים ליקוטים סימן ח'].

צעילוי נשמת

הר"ד **יצחק ישראל קנופף** ז"ל

בהרה"ח ר' יונה צבי הלוי ז"ל נלב"ע י"א בניסן תש"ס

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ד **יוסף שפילברגר** ז"ל

ב"ד צבי ז"ל נלב"ע ט"ז בניסן תשל"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ד **שלמה ותוצה האוזר** שיחיו - תל אביב

לעילוי נשמת

הר"ד **נתנאל שמואל לוי** ז"ל בן יבדלחט"א הר"ד שלמה הי"ו

נלב"ע י"ב ניסן תשפ"א **תנצב"ה**

הונצח ע"י הר"ד **שלמה לוי** ומשפחתו שיחיו - ת"א

נר ה' נשמת אדם

